

JERSILD против ДАНСКЕ

Пресуда од 23. септембра 1994. године

НЕЗВАНИЧНИ РЕЗИМЕ И ИСТОРИЈАТ ПРЕДМЕТА

A. Основне чињенице

У вријеме догађаја који су довели до овог случаја, г. Jens Olaf Jersild држављанин Данске, по занимању новинар, био је запослен у Danish Broadcasting Corporation (Радио Данске), а радио је на емисији Sunday News Magazine.

Новине Информација ("Information") су, 31. маја 1985. године, објавиле чланак којим су описани расистички ставови групе младих људи који су у Østerbrou, у Copenhagenу, били познати под именом "Greenjackets" ("Зелене јакне"). Поводом овог чланка, уредници емисије Sunday News су одлучили да сниме документарни филм о Зеленим јакнама. Након тога, подносилац ове представке је контактирао са представницима те групе, и њих тројицу позвао да учествују у телевизијском интервјуу. Током овог разговора, који је водио подносилац представке, поменута тројица припадника Зелених јакни изнијели су погрдне и недоличне опаске о усељеницима и етничким групама у Данској. Разговор је трајао пет до шест часова, о чему постоји видео-запис у трајању од два до два и по часа. Подносилац представке је касније монтирао снимљени разговор и филм скратио на трајање од неколико минута, које су садржавале грубе опаске. Овај филм је, 21. јула 1985. године, емитовала Danish Broadcasting Corporation.

Касније, сходно члану 266(б) Кривичног закона (Penal Code), против тројице младића је због њихових расистичких изјава покренут кривични поступак, а због помагања и подстицања ширења расизма, према члану 266(б) у вези са чланом 23, покренут је кривични поступак и против подносиоца представке и директора сектора вијести Danish Broadcasting Corporationa. Суд града Copenhagena их је осудио 24. априла 1987. године. Г. Jersild је кажњен новчано у износу од 1.000 данских круна. Он и директор сектора вијести жалили су се на пресуду Градског суда коју су, међутим, потврдили Виши суд источне Данске и Врховни суд.

B. Поступак пред Комисијом за људска права

Представку, која је предочена 25. јула 1989. године, Комисија је прогласила прихватљивом 8. септембра 1992. године.

У свом извјештају од 8. јула 1993. године, Комисија је утврдила чињенице у овом предмету и изнијела своје мишљење да је оvdје повријеђен члан 10 (дванаест гласова за према четири гласа против).

Комисија је предмет прослиједила Суду 9. септембра 1993. године, а Влада

Данске 11. октобра 1993. године.

ИЗВОД ИЗ ПРЕСУДЕ

ПРАВО

I. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 10

25. Подносилац представке је остао при тврдњи да његова осуда и казна за помагање и подстицање ширења расистичких опаски представља повреду његовог права на слободу изражавања у смислу члана 10 Конвенције, који гласи:

“1. Свако има право на слободу изражавања. Ово право укључује слободу мишљења и слободу примања и преношења информација и идеја, без мијешања јавне власти и без обзира на границе. Овај члан не спречава државе да захтијевају дозволе за рад од радио, телевизијских и филмских компанија.

2. Остваривање ових слобода, будући да укључује обавезе и одговорности, може подлијегати таквим формалностима, условима, ограничењима или санкцијама предвиђеним законом и које (су) неопходне у демократском друштву у интересу националне безбједности, територијалног интегритета или јавне безбједности, спречавања нереда или злочина, заштите здравља и морала, угледа или права других, спречавања ширења повјерљивих информација или у интересу очувања ауторитета и непристрасности судства.”

26. Влада је оспорила ову тврдњу, док ју је Комисија прихватила.

27. Неоспорно је да мјере које су довеле до покретања поступка у предмету подносиоца представке представљају мијешање у његово право на слободу изражавања.

При томе је неспорно да је ово мијешање било “прописано законом”, с обзиром да се осуда подносиоца представке заснива на члановима 266(б) и 23(1) Кривичног закона. У овом смислу, Влада је истакла да је пријашња одредба била прописана ради усаглашавања са Конвенцијом УН-а. Образложење Владе, како га Суд схвата, је да Суд, иако је члан 10 Конвенције овдје примјенљив, примјењујући став 2, итекако води рачуна да релевантне одредбе Кривичног закона буду интерпретиране и примијењене на екстензиван начин, у складу са начелом Конвенције УН-а (в. став 21 горе). Другим ријечима, члан 10 не би требало да се интерпретира на начин на који би се право на заштиту од расне дискриминације према Конвенцији УН-а ограничило, укинуло или оштетило.

Коначно, неспорно је да је циљ овог мијешања био легитиман, то јест “заштита угледа или права других”.

Једина спорна тачка је да ли је предузимање ових мјера било “неопходно у демократском друштву”.

28. Подносилац представке и Комисија су били мишљења да је, упркос обавезама Данске као потписнице Конвенције УН-а (в. став 21 горе), правилна равнотежа између “заштите угледа или права других” и права подносиоца представке да преноси информације морала да буде успостављена. Према подносиоцу представке, таква равнотежа је замишљена у клаузули садржаној у члану 4 Конвенције УН-а са значењем да “примјерена пажња” треба да се посвети “начелима Универзалне декларације о људским правима и правима...у члану 5 Конвенције (УН-а)”. Ова клаузула је унесена у нацрт јер је извјестан број држава изразио забринутост да је услов из члана 4(а), да “(државе потписнице) морају прогласе кажњивим свако ширење идеја које се заснивају на расној надмоћности или мржњи”, преопширан и може да доведе до потешкоћа у погледу других људских права, тачније права на слободу мишљења и изражавања. Ово, како је надаље подносилац представке изнио, објашњава зашто је Комитет министара Савјета Европе, инсистирајући да државе чланице ратификују Конвенцију УН-а, предложио да се у њиховом инструменту за ратификацију дода интерпретативна изјава којим би се, *inter alia*, истакло поштивање ових начела и у односу на права заштићена Европском конвенцијом (Резолуција (68)30, коју су усвојили замјеници министара 31. октобра 1968. године).

Подносилац представке и Комисија су истакли да су, у контексту емисије у цјелини, увредљиве опаске имале ефекат да исмију ауторе прије неголи да промовишу њихове расистичке погледе. Укупан дојам који је та емисија оставила био је да се жељела привући пажња јавности на питање од великог јавног значаја, тј. расизам и ксенофобију. Подносилац представке је у емисију свјесно укључио увредљиве изјаве, не са намјером да шири расистичке идеје већ да им се супротстави, разоткривајући их. Подносилац представке је истакао да је својим гледаоцима хтио да покаже, анализира и објасни једну нову појаву која је у то вријеме у Данској била актуелна, а то је појам насилничког расизма који спроводи неартикулисана и социјално угрожена омладина. Подржан од Комисије, он је сматрао да емитовање тог програма није могло да остави никаквог знатно штетног ефекта на “угод или права других”. Интересе за заштиту ових посљедњих су због тога надјачали они (интереси) који штите слободу изражавања подносиоца представке.

Сем тога, подносилац представке је навео да се не би суочио са судским гођењем да је у то вријеме био на снази Закон о одговорности медија из 1991. године јер, у принципу, само аутор кажњиве изјаве је онај који може да буде одговоран. Ово је подрило образложење Владе да је он, према Конвенцији УН-а, морао да буде осуђен и да је то било “неопходно” у складу са значењем члана 10.

29. Влада је тврдила да је подносилац представке тему Зелених јакни објавио више на сензационалан него на информативан начин и да је њена информативна вриједност била минимална. Телевизија је моћан медиј и већина Данаца је, природно, пратила програм вијести у којем је ова тема емитована. При томе је подносилац представке, знајући да ће ови да навуку на себе кривичну одговорност, подстакао припаднике Зелених јакни да изнесу расистичке изјаве, а да им се у склопу самог емитовања овог програма није супротставио. Било је превише да се очекује да гледаоци неће схватити ове опаске онако како су представљене. Није од значаја чињеница да је емитовање овог програма за собом повукло само неколико протеста пошто, због неинформисаности и недовољног знања данског језика, и чак због страха од одмазде насилних расиста, жртве увредљивих коментара су врло вјероватно биле одвраћене од улагања притужби. Подносилац представке је тако пропустио да испуни “дужности и обавезе” које је као телевизијски новинар имао. Новчана казна која му је одређена била је једна од нижих са пописа мјера примјенљивих на дјела из члана 266(б) и стога је мало вјероватно да би она било којег новинара одвратила од учествовања у јавној расправи о расизму и ксенофобији; једино је имала ефекат јавног подсећања да расистичка изражавања треба озбиљно да се схвате и да не могу да се толеришу.

Влада, штавише, оспорава да би овај случај могао да буде ријешен другачије, да је у спорном периоду на снази био Закон о одговорностима медија из 1991. године. Правило да једино аутор кажњиве изјаве може да буде позван на одговорност било је подложно изузецима (в. став 20 горе); начин на који би се у складу са законом из 1991. године, разматрао предмет подносиоца представке је предмет нагађања.

Влада је истакла да су све три инстанце данских судова, који се у принципу налазе у бољој позицији за процјену ефеката предметног програма него Европски суд, пажљиво избалансирале све обухваћене интересе. Преиспитивање које су извршили ти судови било је слично оном проведеном сходно члану 10; њихове одлуке су спадале у степен слободне процјене остављен државним органима власти, а подударале су се са хитном друштвеном потребом.

30. Суд на почетку истиче да је нарочито свјестан виталне важности борбе против свих облика и појава расне дискриминације. Може да буде истина, како је тврдио подносилац представке, да је као последица скорашњих дешавања свијест о опасности од расне дискриминације данас оштрија него што је била прије једне деценије, те у вријеме када се ово десило. Било како било, ово питање је већ тада било од опште важности, што је илустровано чињеницом да Конвенција УН-а датира из 1965. године. Стога, циљ и сврха којој тежи Конвенција УН-а су важни код утврђивања да ли је осуда подносиоца представке, која је - како тврди Влада - заснована на одредби која је прописана са циљем да би се обезбиједило поштивање обавеза Данске према Конвенцији УН-а, била и “неопходна” у складу са значењем члана 10 став 2.

Друго, обавезе Данске према члану 10 морају да, до највеће могуће мјере,

буду интерпретиране тако да их је могуће ускладити са њеним обавезама према Конвенцији УН-а. У том погледу, Суд није компетентан да интерпретира клаузулу о “примјереној пажњи” из члана 4 Конвенције УН-а, која је иначе отворена за различита тумачења. Суд је, ипак, мишљења да је његово тумачење члана 10 Европске конвенције у предметном случају компатибилно са обавезама Данске према Конвенцији УН-а.

31. Значајна карактеристика овог предмета је да подносилац представке није сам давао спорне изјаве, већ је помагао њиховом ширењу у својству телевизијског новинара одговорног за програм вијести *Данског радија* (в. ставове 9 до 11 горе). Приликом процјењивања да ли су његова осуда и казна биле “неопходне”, Суд ће дакле узети у обзир начела утврђена у својој судској пракси а везана за улогу штампе (као што је, на примјер, сажето у пресуди од 26. новембра 1991. године у предмету *Observer и Guardian против Уједињеног Краљевства*, серија А, бр. 216, стр 29-30, став 59).

Суд понавља да слобода изражавања, гарантована у ставу 1 члана 10, представља један од значајних темеља демократског друштва и да су повластице, које штампи могу да се допусте, од нарочите важности (*ibid.*). Иако штампа не смије да прекорачи постављене границе, *inter alia*, у интересу “заштите угледа или права других”, ипак је њена дужност да преноси информације и идеје од јавног интереса. Не само да штампа има задатак да преноси те информације и идеје јавности, јавност исто тако има право да их прима. Да није тако, штампа не би могла да игра своју виталну улогу “јавног пса чувара” (*ibid.*). Иако првенствено формулисани за штампу, ови принципи се несумњиво примјењују и на аудио-визуелне медије.

Разматрајући “дужности и обавезе” новинара, потенцијални утицај медија, који у овоме имају удјела, је значајан фактор и општепознато је да аудио-визуелни медији често имају много директнији и снажнији ефекат него штампа (в. одлуку Комисије о прихватљивости од 16. априла 1991. године у предмету *Purcell и остали против Ирске*, жалба бр. 15404/89, Одлуке и извјештаји (ДР) 70, стр. 262). Аудио-визуелни медији имају начине преношења значења путем слика, док штампа нема ову могућност преношења информација.

Истовремено, методе објективног и уравнотеженог извјештавања могу знатно да варирају, у зависности од других околности везаних за предметни медиј. Није на овом суду, нити на државним судовима, да дају своје мишљење о томе коју технику преношења информација би требали да усвоје новинари. У овом контексту, Суд подсјећа да члан 10 штити не само суштину изражених идеја и информација, већ и облик у коме су оне саопштене (в. пресуду од 23. маја 1991. године у предмету *Oberschlick против Аустрије*, серија А, бр. 204, стр. 25, став 57).

Суд ће мијешање које је предмет жалбе да разматра у оквиру предмета као цјелине, и утврдиће да ли су разлози које су државне власти навеле да би га оправдале релевантни и довољни и да ли су употријебљена средства била

пропорционална легитимном циљу који се желио остварити (в. горе поменути пресуду у предмету *Observer и Guardian*, стр. 29-30, став 59). При томе овај суд мора да се увјери у чињеницу да су државне власти примијениле норме сагласне принципима обухваћеним чланом 10 и да су се, штавише, базирале на једној прихватљивој процјени релевантних чињеница (в., на примјер, пресуду од 28. августа 1992. године у предмету *Schwabe против Аустрије*, серија А, бр. 242-Б, стр. 32-33 став 29).

Приликом процјењивања, овај Суд треба да узме у обзир начин на који је приказивање Зелених јакни било припремано, његов садржај, контекст у којем је он емитован и сврху те емисије. Имајући у виду обавезе држава према Конвенцији УН-а и другим међународним инструментима да предузимају ефикасне мјере ради елиминације свих облика расне дискриминације и ради спречавања и борбе против расистичке доктрине и праксе (в. став 21 горе), важан фактор у процјењивању Суда биће питање да ли је ова ствар, посматрана као цјелина, имала, са објективне тачке гледишта, за свој циљ пропагирање расистичких погледа и идеја.

32. Домаћи судови су придавали значајну важност чињеници да је сам подносилац представке преузео иницијативу да припреми приказивање Зелених јакни и да он, не само да је унапријед знао да је врло вјероватно да ће током телевизијског разговора доћи до изношења расистичких изјава, него је те изјаве и потакао. Припремио је програм на такав начин да је он убухватао увредљиве изјаве. Без његовог ангажовања, ови искази не би били пренесени широком кругу људи и самим тим не би били кажњиви (в. ставове 14 и 18 горе).

Суд је увјерен да су ово били релевантни разлози у смислу става 2 члана 10.

33. С друге стране, у вези са садржајем емисије о Зеленим јакнама, треба запазити да је уводна најава телевизијског водитеља започела указивањем на недавну јавну расправу и коментаре штампе о расизму у Данској, према томе, позивајући гледаоца да програм прати у том контексту. Наставио је објашњавајући како је циљ тог програма сагледавање аспеката тог проблема, представљањем јавности одређеног броја појединаца, расиста, и осликавањем њиховог менталитета и социјалног поријекла. Нема разлога сумњи да су разговори који су услиједили испунили тај циљ. Као цјелина, емисија није могла да има за сврху пропаганду ставова и идеја. Насупрот, њом се јасно хтјело - средствима које пружа један телевизијски интервју - изложити, анализирати и протумачити ова група омладине, ограничена и фрустрирана својом социјалном ситуацијом, са кривичним досијеима и агресивним понашањем - на тај начин суочавајући се са специфичним аспектима једног проблема који је већ тада увелико забринуо јавност.

Врховни суд је сматрао да информативна вриједност ове емисије није била таква да би оправдавала ширење увредљивих опаски (в. став 18 горе). Међутим, у свјетлу принципа поменутих у ставу 31 горе, овај суд не види разлог да се доводи у питање процјена особља СМН-а о вриједности информација оспорене емисије која је формирала основу за њихову одлуку да се поменута емисија произведе и емитује.

34. Сем тога, мора да се има на уму да је та емисија била емитована у оквиру једног озбиљног данског програма вијести и да је била намијењена добро информисаној публици (в. став 9 горе).

Суд није увјерен аргумената које су, такође, истакли домаћи судови (в. ставове 14 и 18 горе), да је догађај са Зеленим јакнама представљен без икаквог покушаја да се супротстави равнотежа израженим екстремистичким погледима. И уводна најава телевизијског водитеља и поступање подносиоца представке у току телевизијског разговора јасно су га одвајали од интервјуисаних лица, описујући их као припаднике “групе екстремистичке омладине”, који су присталице Кју кјукс клана, и спомињући кривичне досијее неких од њих. Подносилац представке је, такође, оспорио неке од расистичких изјава, на примјер подсјећајући да постоје црнци који се налазе на важним радним мјестима. На крају, не треба да се заборави да је, узет као цјелина, овај филмовани портрет несумњиво пренио поруку да су расистичке изјаве биле дио општег асоцијалног става Зелених јакни.

Заиста, ова емисија није изричито упозорила на неморал, опасности и противзаконитост пропагирања расне мржње и идеја о надмоћности једне расе. Међутим, у свјетлу поменутих супротстављених елемената и природног ограничења усаглашавања таквих елемената у једној краткој емисији приказаној у оквиру једног дужег телевизијског програма, те дискреције новинара у вези са начином изражавања, Суд не сматра одсуство ових мјера предострожности релевантним.

35. Извјештавање засновано на интервјуима, касније уређиваним или не, представља један од најважнијих средстава помоћу којих је штампа у могућности да игра своју виталну улогу “јавног пса чувара” (в., на примјер, горе споменути пресуду у предмету *Observer* и *Guardian*, стр. 29-30, став 59). Казна за новинара због асистирања приликом ширења изјава које је дало неко лице значајно би у негативном смислу утицала на допринос штампе дискусијама о питањима која су од јавног интереса, и она не би требала да буде предвиђена сем ако за то не постоје нарочито јаки разлози. У вези с тим, Суд не прихвата образложење Владе да је значајна лимитирајућа природа висине новчане казне; оно што је значајно јесте да је новинар осуђен.

Несумњиво је да су опаске због којих су Зелене јакне осуђене (в. став 14 горе) биле више него увредљиве за чланове циљаних група, и нису под заштитом члана 10 (в., на примјер, одлуке Комисије о прихватљивости у предметима *Glimmerveen* и *Hagenbeek* против Холандије, жалбе бр. 8348/78 и 8406/78, Одлуке и извјештаји 18, стр. 187; и *Künen* против Њемачке, жалба бр. 12194/86, ДР 56, стр. 205). Међутим, чак и ако се узме у обзир начин на који је подносилац представке припремио емисију са Зеленим јакнама (в. став 32 горе), није се показало да је, гледано у цјелини, емисија била таква да оправда осуду и казну за учињено кривично дјело према Кривичном закону.

36. Надаље, неспорно је да циљ који је подносилац представке имао при изradi емисије о којој је ријеч није био расистички. Премда се он ослањао на ову чињеницу у поступку вођеном пред домаћим судом, из образложења релевантних пресуда не произлази да је овај фактор узет у обзир (в. ставове 14, 17 и 18 горе).

37. С обзиром на претходно изнесено, образложење наведено у прилог осуде и кажњавања подносиоца представке није било довољно да се са сигурношћу утврди да је предметно мијешање у његово право на слободу изражавања, које је тиме проузроковано, било “неопходно у демократском друштву”; тачније, употребљене мјере нису биле пропорционалне циљу заштите “угледа или права других”. Сходно томе, ове мјере су довеле до кршења члана 10 Конвенције.

II. ПРИМЈЕНА ЧЛАНА 50

38. Г. Jersild је захтијевао правичну накнаду према члану 50 Конвенције, према којем:

“Ако Суд утврди да је одлука или мјера судског органа или било којег другог органа високе стране уговорнице, у цјелини или дјелимично, у супротности са обавезама које проистичу из ове конвенције, и када унутрашње право наведене чланице омогућава само дјелимично обештећење за посљедице такве одлуке или мјере, Суд ће својом одлуком пружити оштећеној страни правичну накнаду,уколико је то потребно.”

39. Влада је прихватила неке дијелове његовог захтјева. Комисија није дала никакве коментаре.

A. Материјална штета

40. Подносилац жалбе је тражио да му се исплати 1.000 данских круна на име наметнуте новчане казне, а које би он вратио *Данском радију* који је привремено платио новчану казну умјесто њега.

41. Влада се овом није противила, а Суд налази да овај износ треба да се досуди.

B. Нематеријална штета

42. Подносилац жалбе је захтијевао 20.000 данских круна као накнаду за нематеријалну штету. Остао је при тврдњи да је његов професионални углед оштећен и да се осјећао узнемирен, што је била посљедица његовог осуђивања.

43. Суд опажа да подносилац жалбе још увијек ради на емисији Sunday News на *Данском радију* и да га је његов послодавац помагао током поступка, *inter alia*, плаћајући његову казну (в. ставове 9 и 40 горе) и судске трошкове (в. став 44 доле). Суд се слаже са Владом да утврђивање повреде члана 10 представља адекватну

правичну накнаду.

С. Трошкови и издаци

44. Подносилац жалбе је, на име трошкова и издатака, тражио:

(а) 45.000 данских круна за рад који је у поступку вођеном пред домаћим судом обавио његов адвокат, г. J. Stockholm;

(б) на име судских трошкова које је имао у поступку у Srasbourgu, 13.126,80 данских круна за госпођу Johannessen, 6.900 фунти стерлинга за г. Boylea и 50.000 (без пореза на износ у висини од 25%) за г. Trierга;

(с) 20.1169,20 данских круна на име покрића трошкова превода, тумачења и мишљења експерата;

(д) 25.080 данских круна, 965,40 фунти и 4.075 француских франака на име путних трошкова и трошкова боравка, везаним за расправе пред Комисијом и Судом, као и осталих трошкова.

Неке од горе наведених трошкова и судских трошкова привремено је надокнадио *Дански радио*.

45. Влада се није противила горе наведеним захтјевима за исплату трошкова. Суд сматра да подносилац жалбе има право на пуну надокнаду свих горе наведених новчаних износа, који би морали да буду увећани за сваки евентуални порез на вриједност, који би могао да се захтијева.

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА, СУД

1. *Одлучује*, са дванаест гласова за и седам против, да у овом случају постоји повреда члана 10 Конвенције.

2. *Одлучује*, са седамнаест гласова за и два против, да Данска мора да исплати подносиоцу жалбе, у року од три мјесеца, 1.000 (једну хиљаду) данских круна на име накнаде материјалне штете; и, на име трошкова и издатака, износ који се добије обрачуном у складу са ставом 45 ове пресуде.

3. *Одбија*, једногласно, остатак захтјева за правичну накнаду.

Пресуда је сачињена на енглеском и француском језику, и објављена на јавној расправи у Згради људских права у Srasbourgu 23. септембра 1994. године.

Rolv RYSSDAL
Предсједник

Herbert PETZOLD
В.Д. регистар

У складу са чланом 51 став 2 Конвенције и правила 53 став 2 Правила Суда, овој пресуди су приложена слједећа издвојена мишљења:

- (a) заједничко супротно мишљење г. Ryssdala, г. Bernhardta, г. Spielmanna и г. Loizoua;
- (b) заједничко супротно мишљење г. Gölcüklüa, г. Russoa и г. Valticosa;
- (c) додатно заједничко супротно мишљење г. Gölcüklüa и г. Valticosa.

R. R.

H. P.

ЗАЈЕДНИЧКО СУПРОТНО МИШЉЕЊЕ
СУДИЈА RYSSADAA, BERNHARDTA, SPIELMANNA И LOIZOUA

1. Ово је први пут да Суд разматра предмет који је везан за ширење расистичких опаски које једној великој групи људи пориче особину (квалитет) “људских бића”. У својим ранијим одлукама Суд је - по нашем мишљењу, исправно - истицао велику важност слободе штампе и медија уопште за демократско друштво, али до сада није морао да разматра ситуацију у којој су “углед или права других” (члан 10 став 2) били у толикој мјери угрожени као овдје.

2. Слажемо се са већином (став 35 ове пресуде) да саме Зелене јакне нису “уживале заштиту члана 10”. Ово мора да буде тачно за новинаре који шире такве опаске одобравајући их или дајући коментаре који их подржавају. Ово се не може јасно рећи за подносиоца представке. Сходно томе, несумњиво је тешко да се успостави правилна равнотежа између слободе штампе и заштите других. Али, већина придаје више важности слободи новинара неголи заштити оних који трпе од расистичке мржње.

3. Ни писани текст интервјуа (став 11 пресуде) нити емисија коју смо видјели не оцртава јасно да коментари које су Зелене јакне направиле не могу да се толеришу у друштву заснованом на поштовању људских права. Подносилац представке је скратио цијели интервју на трајање од неколико минута, вјероватно са посљедицом или чак намјером да се задрже најгрубљи коментари. Ако је то тако, било је апсолутно неопходно да се дода барем један јасан коментар неодобравања. Већина чланова Суда такво неодобравање види у контексту интервјуа, али ово је тумачење скривених опаски. Нико не може да искључи да одређени дио јавности у овом телевизијском исјечку није нашао подршку својим расистичким предрасудама.

А какви су осјећаји оних чије су људско достојанство Зелене јакне напале, или чак негирале? Могу ли они од виђеног у овом контексту да стекну дојам да телевизија доприноси њиховој заштити? Добре намјере једног новинара нису довољне у једној оваквој ситуацији, нарочито у случају у којем је он сам испровоцирао расистичке изјаве.

4. Међународна конвенција о укидању свих облика расне дискриминације вјероватно не захтијева кажњавање новинара који је одговоран за телевизијски програм ове врсте. С друге стране, она подржава мишљења да и медији могу да имају обавезу да заузму јасно становиште на пољу расне дискриминације и мржње.

5. Опасност од расне дискриминације и прогањања је, без сумње, важна у нашем друштву, и Суд је с правом истакао виталну важност борбе против свих облика и појава расне дискриминације (став 30 пресуде). Дански судови су у потпуности прихватили да заштита лица чије је људско достојанство нападнуто

мора да се избалансира са правом на слободу изражавања. Они су пажљиво размотрили одговорност подносиоца представке и разлози њихових закључака су били релевантни. Заштита расних мањина не може да буде мање важна од права ширења информација и, у конкретним околностима овог предмета, мишљења смо да овај Суд не треба своју процјену сукобљених интереса да намеће умјесто становишта данског Врховног суда. Увјерени смо да су дански судови поступали у оквиру маргине слободне процјене, што мора да се, у овом осјетљивом подручју, препусти државама потписницама. Сходно томе, одлуке данских судова, не могу да се сматрају повредом члана 10 Конвенције.

ЗАЈЕДНИЧКО СУПРОТНО МИШЉЕЊЕ G.A GÖLCÜKLÜA, G.A RUSSOA И G.A VALTICOSA

У предмету *Jersild* ми не дијелимо мишљење већине Суда.

Свакако, у овом предмету се ради о два важна принципа, један је слобода изражавања, уграђена у члан 10 Конвенције, други је забрана одбране расне мржње, што је очигледно једно од ограничења из става 2 члана 10 и које је, штавише, предмет документа о основним људским правима које је усвојила Генерална скупштина Уједињених нација, посебно њене Конвенције о укидању свих облика расне дискриминације из 1965. године. Та конвенција очигледно не може да се игнорише када се примјењује Европска конвенција. Она, сем тога, обавезује Данску. Она такође мора да буде водила Европском суду за људска права приликом доношења одлука, нарочито у погледу ширине коју он даје терминима Европске конвенције и изузецима генерално поставља.

У предмету *Jersild*, изјаве дате и свјесно пренесене емисијом на данској телевизији, без икакве значајне реакције коментатора, итекако су довеле до побуђивања презира не само према странцима уопште, већ више према црнцима, који су описани као припадници ниже, подљудске врсте (“црнчуге... нису људска бића...Узмите само слику гориле...и онда погледајте на црнца, имају исту грађу тијела...Црнац није људско биће, то је животиња, то важи за све остале странце који овдје живе, Турке, Југословене и како год да се зову”).

Док цијенимо то што неке судије придају нарочиту важност слободи изражавања, више из разлога што је то у њиховим земљама увелико било ускраћено у недавној прошлости, ми не можемо да прихватимо да ова слобода треба да се дозволи до мјере којом се охрабрује расна мржња, презир према свим расама сем оне којој припадамо, и оправдавају насиље према онима који припадају таквим расама. Тражило се оправдање за емитовање емисије чињеницом да ће међу гледаоцима да се побуди једна здрава реакција неодобравања. То је приказивање оптимизма који се, у најмању руку, кроз искуство показао неистинитим. Велики број младих данас, чак и велики дио свеукупне популације, савладани тешкоћама живота, незапослености и неимаштине, једино је вољан да тражи друге који ће да носе њихове гријехе и које ће да нападну без ријечи упозорења; јер - ово је

значајна ствар - новинар одговоран за емитовање о којем је ријеч није у ствари покушао да оспори мишљења која је преносио, а што је било потребно уколико је њиховом утицају требала да се да противтежа, барем за гледаоце.

Сходно томе, ми сматрамо да - предузимањем кривичних мјера које су, надасве, биле умјерене – данске судске институције нису ни у ком погледу повриједиле члан 10 Конвенције.

ДОДАТНО ЗАЈЕДНИЧКО СУПРОТНО МИШЉЕЊЕ СУДИЈА GÖLCÜKLÜA I VALTICOSA

Ми смо гласали против става 2 диспозитива пресуде јер смо толико чврсто увјерени да је подносилац представке погрешно поступио не реагујући против одбране расизма да сматрамо тотално неоправданим било какво обештећење.

КЉУЧНЕ РИЈЕЧИ

Слобода изражавања/
Ограничења ради заштите права других/
Ограничења ради заштите демократског друштва/
Правична накнада/